

5.

Kyrkliga institutioner.

Kyrkliga institutioner.

Den högsta kyrkliga styrelsen i Stockholm utövas av Stockholms stads konsistorium, som utgöres av stadens ordinarie kyrkoherdar i de territoriella församlingarna samt i tyska och finska församlingarna med kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen, kallad pastor primarius, som ordinarie preses. Ärkebiskopen fungerar även, när han så vill, som »förmäste preses» vid sidan om pastor primarius, och för ärkebiskopen skall ock, »när så omtränger, räkenskap göras, och till honom de saker av konsistorium refereras, som hans censur behöva». I dessa bestämmelser, liksom däri att ärkebiskopen är ledamot av direktionen över Stockholms stads undervisningsverk och att domkapitlet i Uppsala prövar den tyske kyrkoherdens »rättroghet», torde de enda nu kvarvarande spåren efter Stockholms forna avhängighet av ärkestiftet vara att finna. Stockholm är därför att betrakta såsom ett i realiteten självständigt stift med pastor primarius såsom styresman och biskops vederlike. Pastor primarius, som tillsättes av konungen inom ett av församlingen genom val bland ett, med ärkebiskopens »ja och samtycke» kallade, gjort förslag af trenne prästmän, har självskriven plats i kyrkomötet, rätt och plikt att utöva uppsikt över alla stadens församlingar, dess kyrkoherdar och övriga prästmän samt att giva venia concionandi (tillåtelse att predika); enligt instruktionen av den 16 december 1668 är han »skolornas inspector jämte andra som vederbör», varjämte folkskollärarinneseminarier lyder under konsistoriet, i någon ringa mån även folkskolorna. Däremot äger han icke rätt att inviga präster och bär icke biskopliga insignier. — Vicepreses i konsistoriet är kyrkoherden i Klara församling.

Vid sidan av Stockholms stads konsistorium finnes även ett annat, kungl. hovkonsistorium (consistorium aulicum). Detta anses hava blivit inrättat i sammanhang med den av regeringen den 20 december 1662 utfärdade »Ordning, varefter överhovpredikanten och hovpredikanterna skulle sig rätta». Dess ännu i huvudsak gällande instruktion är av den 28 juni 1681. Under hovkonsistorium lyda utom hovförsamlingen (med hovpredikanten) huvudstadens garnisonsförsamlingar. I hovkonsistorium är överhovpredikanten preses och har till bisittare de nämnda garnisonsförsamlingarnas pastorer även som slottspastorn.

Varje församling äger att för vården av kyrkans angelägenheter sammanträda å kyrkostämman med kyrkoherden till överläggning och beslut, varvid kyrkoherden, såvida ej annorlunda särskilt förordnas, är ordförande. Två

ordinarie stämmor skola årligen hållas, den ena före maj månads utgång för justering av röstlängd och för ekonomiska angelägenheter, den andra före november månads utgång för val till vissa befattningar. De kyrkliga ärenden, som skola företagas till avgörande å kyrkostämman, skola förut vara vederbörligen beredda av kyrkorådet eller särskilt utsedda personer.

Kyrkorådet tillkommer förutom beredandet av ärenden till kyrkostämman att vaka över efterlevnaden av gällande författningar rörande religionens och sedernas vård, att förvalta medel, som blivit ställda under dess vård, och att i övrigt vårda kyrkans angelägenheter. Kyrkoherden är självskriven ordförande i kyrkorådet. Ledamöter äro församlingens kyrkovärddar samt övriga å kyrkostämman valda personer till ett antal, icke understigande fem. Ledamöterna väljas för två års tid.

De flesta prästerliga befattningar i huvudstaden tillsätts på vanligt sätt, men sökande kunna anmäla sig från hela riket.

Rösträtt vid prästval tillkommer en var, i församlingen mantalsskriven, välfrejdad man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmas beslut deltaga. Hustru till röstberättigad man äger ock, även om hon själv icke har rätt att deltaga i kyrkostämmas beslut, med vissa inskränkningar rösträtt vid prästval. Varje röstberättigad äger en röst och rösträtt må i stadsförsamling endast utövas av den, som personligen finner sig vid valtillfället (jfr vidare lagen ang. tillsättning av prästerliga tjänster den 9 dec. 1910 § 26).

Huvudstadens pastorat äro regala. Dock äro särskilda privilegier rörande tillsättande av prästerliga tjänster förordnade åt vissa församlingar. För Nikolai, Maria, finska och tyska församlingarna gälla dylika privilegier. Adolf Fredriks gamla församling, som före församlingsdelningen var ett patronellt pastorat med konungen såsom patronus, blev vid delningen den 1 maj 1906 regalt i likhet med de utbrutna nya församlingarna, Gustav Vasa och Matteus. Vad beträffar ledigheten till regementspastorsbeställning, föreslår regementschefen hos kungl. maj:t den av de sökande, regementschefen önskar skola vinna kungl. maj:ts avseende. Regementspastorsbeställningar tillsätts tillvidare endast på förordnande för obestämd tid.

Många mindre prästsysslor vid offentliga inrättningar ävensom vissa pastoratsadjunkture utses av vederbörande myndigheter eller församlingar; kyrkoherdarna kalla även sina adjunk-

ter och enskilda sällskap fattig- eller diakon- präster, vilka sistnämnda dock officiellt äro att betrakta såsom pastorsadjunkter. Samfundet Pro fide et christianismo äger rätt att tillsätta några prästerliga kateketer i huvudstaden med uppgift att biträda församlingarnas prästerskap vid konfirmationsundervisningen. Innehavarna räkna prästerliga tjänsteår och avlönas av samfundet med bidrag af församlingarna.

Ordnandet af prästerskaps avlöning inom stadens territoriella församlingar uppdrogs enligt kungl. förordning af den 1 november 1872 åt en nämnd, som ännu finnes och som sammanträder vid inträdande behov af lönereglering för prästerskapet inom någon församling.

För handläggning af frågor, som röra flera församlingar gemensamt har tidigare funnits en särskild permanent institution, *kyrkofullmäktige*, utsedda för varje år af de olika församlingarna. Kyrkofullmäktiginstitutionen har emellertid genom lag den 14 aug. 1914 om ändrad lydelse af vissa paragrafer i kyrkostämmoförordningen för Stockholm fr. o. m. år 1915 upphört. Eventuellt uppkommande, för flera församlingar gemensamma frågor skola numera jämlikt nämnda lag avgöras af för varje fall tillsatta delegerade.

Lagar m. m. Kungl. förordning om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 nov. 1863 med ändringar den 11 juni 1887, 12 juli 1889, 22 maj 1891, 13 juni 1902, 15 jan. och 15 maj 1903, 15 april 1904, 16 juni 1905, 12 juli 1907, 17 juni 1908, 26 maj 1909, 10 juni 1910, 12 maj 1911, 1 juni 1912 och 14 aug. 1914. Kungl. förordning ang. ordnande af prästerskaps och de territoriella församlingarna i Stockholm avlöning den 1 nov. 1872. Lag ang. tillsättning af prästerliga tjänster den 9 dec. 1910. Kungl. stadga ang. prästval den 9 dec. 1910.

Stockholms stads konsistorium med därunder hörande församlingar.¹

Stockholms stads konsistorium består af ärkebiskopen som preses, när han är tillstädes, pastor i Storkyrkoförsamlingen (pastor primarius) såsom ordinarie preses samt kyrkoherdarna i Stockholms övriga territoriella pastorat och i tyska och finska församlingarna som ledamöter.

Under Stockholms stads konsistorium lyda dels huvudstadens 14 territoriella församlingar, dels tvenne nationella församlingar, tyska och finska församlingarna. En del allmänna inrättningar, som förut bildat icke territoriella församlingar, ingå numera sedan den 15 oktober 1910 i respektive territorialförsamlingar (jfr vidare nedan).

¹ Bromma församling är ännu (april 1916) icke i kyrkligt hänseende införlivad med Stockholm utan lyder t. v. under Uppsala domkapitel.

Angående församlingar af främmande trosbekännare se sid. 251.

Instruktioner. Kungl. instruktion den 16 dec. 1668 (med ändringar) för pastor primarius och konsistoriet. Kungl. förordning den 11 febr. 1687 huru med rättegång uti domkapitlen förhållas skall.

Stadskonsistorium.¹

Expedition: Storkyrkan, St.; rt. 38 08; expeditionstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—12; sessionstid: varannan tisdag kl. 1 e. m. (sommarmånaderna var tredje fredag kl. 1 e. m.).

Stockholms stads prästerskap lydde till en början under ärkebiskopen och domkapitlet i Uppsala. När Stockholms konsistorium upprättades är ovisst, men omnämnas detsamma i en urkund från år 1442. Det utgjordes 1593 av pastor primarius vid Storkyrkan, församlingarnas kyrkoherdar och »rector scholæ». I kungl. förordning om rättegången i domkapitlen den 11 februari 1687 förordnades, att ärkebiskopen skulle vara »preses primarius», kyrkoherden i Storkyrkan preses och kyrkoherden i Klara vice preses. Gustav I lär hava ämnat göra Stockholm med närbelägna församlingar till eget stift, ett liknande förslag väcktes på 1700-talet, men kom aldrig till verkställighet. Enligt konsistorii beslut den 8 oktober 1907 intaga dess ledamöter med undantag af pastor primarius och kyrkoherden i Klara församling plats efter fullmakt datum.

Förnämste preses.

Ärkebiskopen (självskr.).

Ordinarie preses.

Håhl, J. F., pastor primarius, kyrkoherde i Storkyrkoförs. (självskr.).

Vice preses.

Strandell, K. E. A., kyrkoherde i Klara förs. (självskr.).

Konsistorii assessorer.

Landquist, C. A. E., kyrkoherde i Katarina förs.

Sterzel, G. F., kyrkoherde i tyska förs.

Eklund, K. A., kyrkoherde i Maria förs.

Montell, V., kyrkoherde i finska förs.

Larsson, C. V., kyrkoherde i Kungsholms förs.

Hallberg, H. E., kyrkoherde i Gustav Vasa förs.

Hammarsten, F., kyrkoherde i Jakobs förs.

Öhman, K., kyrkoherde i Johannes förs.

Källander, A. J., kyrkoherde i Hedvig Eleonora förs.

Hasselrot, C. R., kyrkoherde i Adolf Fredriks förs.

Lindhagen, L. T., kyrkoherde i Engelbrekts förs.

Berglund, A. A. T., kyrkoherde i Matteus förs.

Lindskog, H. J., kyrkoherde i Brännkyrka förs.

En vakant (för Oscars förs.).

Konsistorienotarie.

Holmström, G. S., tjl.; t.jf. Hagman, C. Ch. W.

Vaktmästare.

Vakant.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

Storkyrkoförsamlingen.

(S:t Nikolai.)

Expedition: Stortorget 1. St.; rt 162; st. 23 66; expeditionstid: 9—10,30 (under tiden juni—aug. 9,30—10,30).

Storkyrkoförsamlingen, den äldsta av Stockholms församlingar, har ursprungligen omfattat Stadsholmen och holmarna i Norrström (nuvarande Helgeandsholmen) samt tiden närmast efter reformationen även Riddarholmen. Den senare utgjorde emellertid åren 1666—1807 en självständig församling, till vilken en del av Storkyrkoförsamlingen, området väster om nuvarande Stora Nygatan, då också hörde. Helgeandsholmen åter delades sedermera mellan Klara och Jakobs församlingar men har 1906 åter lagts till Storkyrkoförsamlingen. Storkyrkan torde hava grundlagts av Birger Jarl omkring år 1260. Den har åren 1902—1910 undergått genomgripande reparations- och ändringsarbeten.

Stat år 1916. Utgifter 136,516: 73 kr. Inkomster 28,025 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevilningskrona. Till kyrkokassan 40 öre, till prästerskapets avlöningskassa 16 öre och till skolkassan 2 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöningskassa 25 öre.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., dyrtidstillägg 600 kr., fri bostad; såsom konsistorii preses 3,516 kr. Tre komministrar: lön 3,950 kr., dyrtidstillägg 600 kr., ålderstillägg 1,500 kr., fri bostad. Pastorsadjunkt: lön av kyrkoherden 700 kr., personligt bidrag av församlingen 1,800 kr. Kyrkonotarie: lön 300 kr., arvode som arkivarie 250 kr. Klockare: lön 2,500 kr., fri bostad. Organist: lön 2,500 kr. Kantor: lön 1,200 kr. Maskinist m. m.: lön 2,000 kr., fri bostad. Förste kyrkovaktmästare: lön 1,000 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Welinder, N. J., vice pastor, självskr. ordf. (se nedan); *Axelson, H. A., direktör, stadsfullm.; Bergström, J. A. T., körsnär, kyrkovärd; Bernström, C. A. Fr., tryckeriföreståndare; Eklund, J. M., målarmästare; *Fleetwood, R. A. S., frih., riddarhuskamrerare; *Förselius, A. G., direktör; *Malmgren, O. W., grosshandlare; *Schalin, C. A., grosshandlare, kyrkovärd, kassavärdare.

Kyrkonotarie och arkivarie.

Gyllensvärd, G. V.

Församlingens skolråd.

Se sid. 143.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Utgöres av skolrådet, se sid. 143.

Kyrkoherde.

Hähl, J. F., tj.

Vice pastor.

Welinder, N. J. (se nedan).

Komministrar.

Mürner, A. K.; Brandel, R. A.; Karlgren, A.

Pastorsadjunkt.

Welinder, N. J. (se ovan).

Klockare.

Johnson, C. G.

Organist.

Nordqvist, J. C.; tj., tjf. Fryklöf, H. L.

Kantor.

Lambère, C. L.

Diakonissa.

(Skomakaregatan 30, St.; st. Brunkeb. 30 90; mottagningsstid: alla vardagar 8—9,30 f. m.).

von Post, Alice F. G. J.

Förste kyrkovaktmästare.

Fastin, G. A.

S:t Klara församling.

Expedition: Brunkebergsgatan 10, C.; rt. 86 23; st. 8 69; expeditionstid: 10—11.

På den plats, där det av Magnus Ladulås år 1280 grundade, av Gustav Vasa 1527 nedrivna, S:t Klara kloster legat, byggdes under Johan III:s tid, sannolikt 1572—1576, Klara kyrka. Vid en eldsvåda 1751 nedbrann kyrkan men började omedelbart återuppbyggas, så att den redan 1753 kunde invigas på nytt. Kyrkan har under år 1907 undergått en genomgripande reparation. Ursprungligen tjänstgjorde kyrkan som gudstjänstlokal för hela Norrmalm. År 1643, då Jakobs kyrka blivit färdig, skedde emellertid en delning, så att trakten öster om Brunkeberg lades till denna kyrka, medan Klara kyrka blev gudstjänstlokal för Norrmalm väster om Brunkeberg jämte nuvarande Kungsholmen. År 1671 blev Kungsholmen emellertid avsöndrad till egen församling och år 1773 avsöndrades den norra delen av församlingen till Adolf Fredriks församling. Bromma församling utgjorde annex till Klara under åren 1624—1663 och Solna under åren 1643—1671.

Stat år 1916. Utgifter 80,332: 50 kr. Inkomster 22,640 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevilningskrona. Till kyrkokassan 7 öre, till prästerskapets avlöningskassa 5 öre, till täckande av upptaget amorteringslån 26 öre, till folkskolan 4 öre, till täckande av upptaget amorteringslån för folkskolan 24 öre samt till församlingsbiblioteket 1 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöningskassa 25 öre för varje mantalsskriven person.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., fri bostad; såsom konsistorii vice preses 938 kr. Två komministrar: lön 4,000 kr., fri

bostad. Vice komminister: arvode 2,500 kr. Pastorsadjunkt: 2,500 kr., personligt lönetillägg 500 kr. Komministersadjunkt: arvode 1,200 kr. Kyrkonotarie: 600 kr. Klockare och kyrkofogde: lön 2,500 kr., personligt lönetillägg 500 kr., fri bostad. Organist: lön 1,100 kr., tre personliga lönetillägg 1,400 kr. Kantor: lön 1,000 kr., två personliga lönetillägg 800 kr. Kyrkovaktare: lön 1,200 kr., ett personligt lönetillägg 200 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Bokander, H. G., E., vice pastor, självskr. ordf. (se nedan); **Andersson**, B. John F., ingenjör; ***Dahl**, F. G. A., professor; ***Edberg**, K. T., snickarmästare; ***Magnusson**, A. E., byggmästare, stadsfullm., kyrkovård; **Nilsson**, N., överinspektör; **von Rosen**, G. P. A., greve, hovrättsråd; ***Rystedt**, C. G., civilingenjör; **Sejmer**, F. E. K., fabrikör, kyrkovård.

Kyrkonotarie.

Croneborg, O. U.

Församlingens skolråd.

Se sid. 144.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 253.

Kyrkoherde.

Strandell, K. E. A., tjf.

Vice pastor.

Bokander, H. G. E. (se nedan).

Komministrar.

Wadström, K. B. F.; **Westberg**, P. O., tjf.

Vice komminister.

Svanberg, A. E.

Pastorsadjunkt.

Bokander, H. G. E. (se ovan).

Komministersadjunkt.

Breitholtz, T. N. R.

Klockare och kyrkofogde.

Lidström, C. A. R.

Organist.

Hägg, G. V.

Tf. kantor.

Wiberg, C. A.

Diakonissa.

(Klara östra kyrkogata 8, C.; st. Brunkeby. 11 20; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9—11.)

Hansson, Ingeborg.

Kyrkovaktmästare.

Karlson, J. W.

Kungsholms församling.

(Ulrika Eleonora)

Expedition: Parmmätaregatan 3, K.; rt. 138 16; st. 43 26; expeditionstid: 10—11.

Nuvarande Kungsholms församling lydde ursprungligen under Solna, hörde jämte denna till Storkyrkoförsamlingen under åren 1529—1536 och kom 1643 till Klara församling. År 1671 skildes Kungsholmen från Klara och bildade egen församling med Solna som annex. På den nuvarande kyrkans plats lades 1673 grunden till den nya församlingens kyrka. En provisorisk träkyrka, som upbyggts redan året förut, uppträffades 1679, varefter gudstjänster hölls i ett hus vid Hantverkaregatan. Byggnaden av kyrkan gick nämligen till följd av församlingens fattigdom och ringa invånarantal (1672 blott 193 personer) synnerligen långsamt, först 1688 kunde kyrkan invigas och uppkallades efter dåvarande drottningen Ulrika Eleonora. Fullständigt färdigbyggd blev kyrkan först 1757 och tornet först 1813.

Våren 1906 beslöt församlingen att i parken Stadshagen uppföra ett kapell. Kapellet, som byggdes huvudsakligen av donerade medel och ett anslag ur prästerskapets lönereglerringsfond, invigdes år 1910 och benämndes S:t Görans kyrka.

Stat år 1916. Utgifter: 133,595 kr. Inkomster: 11,600 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till kyrkokassan 20 öre, till prästerskapets avlöningskassa 3 öre, till skolkassan 7 öre och till församlingsbiblioteket 4 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöningskassa en krona för man, 50 öre för kvinna.

Avlöningar m.m. Kyrkoherde: lön 5,000 kr., ålderstillägg 750 kr., arvode för förökad arbete 1,500 kr., statsbidrag 705 kr., fri bostad. Komminister: lön 2,500 kr., personligt lönetillägg 1,500 kr., arvode för förökad arbete 500 kr., fri bostad. Förste pastoratsadjunkt: lön 4,000 kr., ålderstillägg 500 kr., fri bostad. Ord. pastorsadjunkt: lön 3,600 kr., fri bostad. Pastorsadjunkt: lön 3,000 kr., personligt hyresbidrag 600 kr. (En pastorsadjunkt avlönas av enskilda medel.) Kyrkonotarie: arvode 300 kr., personligt tillägg 200 kr. Klockare, kantor och kyrkofogde: lön 4,000 kr., fri bostad. Organist: lön 1,500 kr., två ålderstillägg å 300 kr. Organist och kantor i S:t Görans kyrka: lön 1,200 kr., två ålderstillägg å 150 kr. En kyrkovaktmästare: lön 1,200 kr., för städning 800 kr., fri bostad; en kyrkovaktmästare (S:t Görans kyrka): lön 1,000 kr., för eldnad 400 kr., för städning 400 kr., fri bostad. En förste kyrkovaktare, tillika eldare och ringare 1,550 kr. Kyrkoråds-vaktmästare: lön 250 kr. Kyrkoskrivare: lön 900 kr.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

Kyrkl. Församlingens kyrkoråd.

in- Larsson, C. V., kyrkoherde, självskr. ordf. (se
stitu- nedan); Dahlin, J. E., f. d. marinöverkom-
tioner. missarie; *Göransson, A. R. W., sekreterare;
*Hellsten, F. W., syssloman, kyrkovård;
Salin, K. B., riksantikvarie; *Schreuder, F.,
fabriksidkare; Sjöholm, G. E., grosshandlare;
Tidblad, A. E., ingenjör, kyrkovård; en
vakant.

Kyrkonotarie.

Lindeberg, C. A.

Vaktmästare.

Spångberg, O. C.

Församlingens skolråd.

Se sid. 144.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 254.

Kyrkoherde.

Larsson, C. V.

Komminister.

Blomquist, O. R.

Förste pastoratsadjunkt.

Davidson, J. A. L.

Ord. pastorsadjunkt.

Folkard-Holmgren, J. F.

Komministersadjunkt.

Gyberg, P. J.

Pastorsadjunkter.

Lindberg, J.; Uilman, L. E.

Klockare, kantor och kyrkofogde.

Sandberg, G. V.

Organist.

Svensson, J. E.

Organist och kantor i S:t Görans kyrka.

Laurin, S.

Diakonissa.

(Bergsgatan 47, K.; st. Kungsh. 1464;
mottagnings-tid: måndagar, onsdagar, tors-
dagar, fredagar och lördagar 8,30—10
f. m.)

Nylander, Karolina.

Kyrkovaktmästare.

Gustafsson, N. E.; Eriksson, S. (S:t Görans kyrka).

Adolf Fredriks församling.

Expedition: Kammakaregatan 30, Va.;
rt. 137 75; st. 70 76; expeditionstid:
10—11.

Nuvarande Adolf Fredriks församling hörde
först under Klara. År 1673 byggdes emellertid,

på den plats där Adolf Fredriks kyrka nu lig-
ger, ett kapell, S:t Olofs kapell, och då detta
år 1675 invigdes, anvisades den del av försam-
lingen, som låg norr om Kammakaregatan, bänk-
platser i detta kapell. År 1773 fick denna trakt
av Klara församling bilda egen församling, upp-
kallad efter konung Adolf Fredrik, och följande
år blev församlingens kyrka färdig, uppbyggd
omkring det gamla kapellet. Enligt beslut av
kyrkostämman den 6 mars 1905, fastställt av
kungl. maj:t den 2 juni 1905, delades försam-
lingen den 1 maj 1906 i trenne församlingar:
Adolf Fredriks, Gustav Vasa och S:t Matteus.

Stat år 1916. Utgifter 118,389: 09 kr.
Inkomster 8,846: 67 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevilningskrona.
Till prästerskaps avlöning 6 öre, till kyrkokas-
san 52 öre, till skolkassan 3 öre och till för-
samlingsbiblioteket 3 öre.

Personlig avgift. Till prästerskaps av-
löning en krona för man och 50 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000
kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., fri bo-
stad. Komminister: lön 4,000 kr., ålderstillägg
1,000 kr., fri bostad. Pastoratsadjunkt: lön
3,000 kr. och fri bostad. Pastorsadjunkt:
lön 2,500 kr. och fri bostad. Kyrkonotarie:
arvode 600 kr. Klockare: lön 2,500 kr. och
fri bostad. Organist: lön 1,500 kr. Kan-
tor: lön 1,000 kr. Kyrkovaktmästare: lön
1,300 kr., som skrivbiträde 300 kr., personligt
ålderstillägg 200 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Hasselrot, C. R., kyrkoherde, självskr. ordf. (se
nedan); Aldén, G. A., skriftställare; Ekstrand,
Å. G., f. d. överingenjör, kyrkovård; *Falk, C.
Th., f. d. läroverksadjunkt; *Grönfors, G. B. V.,
direktör, kyrkovård; Lagergren, C. H., gross-
handlare; Lindman, C. A. M., professor; *Quen-
sel, O. E. C., justitieråd; en vakant.

Kyrkonotarie.

Ljungman, C. J. D.

Församlingens skolråd.

Se sid. 145.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 254.

Kyrkoherde.

Hasselrot, C. R.

Komminister.

Vicander, J. P:son.

Pastoratsadjunkt.

Wallsterrson, K. E.

Pastorsadjunkt.

Silén, P. D.

Klockare.

Kvarzell, J. A.

Kantor.

Arrhenius, B. A. A.

Organist.

Nordqvist, G. L.

Församlingssyster.

(Saltmätaregatan 1, Va.; st. 41 45; mot-
tagningstid: alla dagar utom onsdagar
9—10.)

Berger, H. Maria.

Kyrkovaktmästare.

Carlén, G. F.

Gustav Vasa församling.

*Expedition: Västmannagatan 63, Va.; rt.
95 82; st. 94 82, kyrkoherdens arbetsrum
st. 38; expeditionstid: 10—11.*

Församlingen skildes från Adolf Fredriks församling den 1 maj 1906 (se vidare under denna församling). Inom församlingen ligger Sabbatsbergs ålderdomshem, som till den 15 oktober 1910 utgjorde egen församling, men numera ingår i Gustav Vasa; inrättningen har dock fortfarande egen kyrka, egen pastor etc.

Stat år 1916. Utgifter: 146,607: 66 kr. Inkomster: 23,088: 62 kr.

Utdebitering pr 1/10 bevilningskrona. Till prästerskapets avlöning 7 öre, till kyrkokassan 56 öre, till skolkassan 2 öre och till församlingsbiblioteket 6 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning en krona för man och 50 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., bostad. Komminister: lön 4,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., bostad. Pastorsadjunkt: lön 3,000 kr., bostad. Pastorsadjunkt: lön 2,500 kr. Kyrkonotarie: lön 600 kr. Klockare: lön 2,500 kr., bostad. Kantor: lön 1,000 kr. Organist: lön 1,500 kr., två ålderstillägg å 300 kr. En förste kyrkovaktmästare: lön 1,250 kr., fyra ålderstillägg å 150 kr., bostad eller 500 kr. i hyresbidrag; en andre kyrkovaktmästare: lön 1,000 kr., fyra ålderstillägg vardera å 150 kr., bostad eller 500 kr. i hyresbidrag.

Församlingens kyrkoråd.

Hallberg, H. E., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); Edblom, J. R., byggmästare; Enell, H. G. O., apotekare, kyrkovård; Fegth, J. P., bruksägare; *von Friesen, F. Hj., revisor; Lindberg, G. E., hamnfogdeinspektör; *Lindholm, J. M., fabrikör, kyrkovård; *Nycander, O. J. T., direktör, stadsfullm.; *Olsson, F. T., direktör.

Kyrkonotarie.

Falkenberg, A. C. M., frih.

Församlingens skolråd.

Se vidare 145.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 255.

Kyrkoherde.

Hallberg, H. E.

Komminister.

Gasslander, K. F.

Pastoratsadjunkt.

Lindgren, J., utn. (tillträder 1/5 1917).

Pastorsadjunkt.

Ankar, G. A.

Klockare och kantor.

Bohlin, C.

Organist.

Olsson, O. E.

Diakonissor.

(Gemensamma för församlingen och fattigvårdsstyrelsen: Västmannagatan 63, Va., st. 956; mottagningstid: tisdagar, fredagar och lördagar 8—10 f. m.).

Norrbom, Karin; Gustafsson, Alma K.

Kyrkovaktmästare.

Åxén, J. A.; Wærner, A. S.

Sabbatsbergs ålderdomshem.

Sabbatsbergs ålderdomshem, Torsgatan 32, Va.; rt. 86 06; st. 71 40.

Inrättningen, som förut bildat egen församling, ingår nu i Gustav Vasa församling (jfr under fattigvårdsnämnden, sid. 103).

Predikant.

Lundström, E. Hj. J.

Organist och försångare.

Selander, Anna Ch.

Vaktmästare.

Olsson, K. J.

S:t Matteus församling.

Expedition: Västmannagatan 92, Va.; rt. 114 99, 114 91 (kyrkoherdens expeditionsrum); st. 94 80, 214 50 (kyrkoherdens expeditionsrum); expeditionstid: 10—11.

Församlingen skildes från Adolf Fredriks församling den 1 maj 1906 (jfr ovan under denna förs.). En kyrka hade redan före delningen blivit uppförd och invigd år 1903. Inom församlingen ligger borgerskapets änkhushus, som förut utgjort egen församling. Genom kungl. förordning den 30 september 1910, som trädde i kraft den 15 oktober samma år, upphörde inrättningen att vara egen församling, men har fortfarande eget prästerskap, som den själv avlönar.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

**Kyrkl. in-
stitu-
tioner.** *Stat år 1916.* Utgifter: 99,876: 22 kr.; inkomster: 5,433: 56 kr.
Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona.
Till kyrkokassan 27 öre, till prästerskapets av-
löning 1 öre, till skolkassan 6 öre och till för-
samlingsbiblioteket 5 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets av-
löning en krona för man och 50 öre för kvinna.
Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön
8,000 kr., två ålderstillägg å 500 kr., fri bostad.
Komminister: lön 4,000 kr., två ålderstillägg
å 500 kr., fri bostad. Pastorsadjunkt: lön
3,000 kr., fri bostad. Pastorsadjunkt: 2,500
kr. Kyrkonotarie: 600 kr. Klockare och
kantor: lön 2,500 kr., fri bostad. Organist:
lön 1,500 kr., personligt lönetillägg 500 kr.
Förste kyrkovaktmästare: lön 1,800 kr.,
fri bostad. Andre kyrkovaktmästare: lön
1,500 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Ledamöter.

Berglund, A. A. T., kyrkoherde, självskr. ordf. (se
nedan); Almström, O. H., disponent, stadsfullm.;
*Anderberg, A. W., kamrerare; *Kihlmark, R. R.,
fastighetsägare, kyrkovård; *Lundberg, C. P.,
verkmästare; *Olin, A. R., direktör, stadsfullm.;
Sandberg, H. T., f. d. bokauktionskommis-
sarie; Westman, K. A., disponent; Sjöman,
E. F., grosshandlare, kyrkovård.

Suppleanter.

*Bruce, V. O. Chr., apotekare; Erixon, G., direk-
tör; *Jakobsson, U. G. W., roteman; en vakant.

Kyrkonotarie

Edman, P. V.

Församlingens skolråd.

Se sid. 146.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 255.

Kyrkoherde.

Berglund, A. A. T.

Komminister.

Holmbäck, A. J.

Pastorsadjunkt.

Gunnard, O. B.

Pastorsadjunkt.

Wiklund, E. W.

Klockare och kantor.

Ahlberg, D. J.

Organist.

Althén, K. R.

Diakonissa.

(Matteuskyrkan, Vanadisvägen, Va.; st.
294 82; mottagningstid alla dagar utom
onsdagar 9—11.)

Pauli, A. Irene V.

Kyrkovaktmästare.

Hanning, F. O.; Rydblom, J. E.

Borgerskapets änkhüs.

Inrättningen, som förut bildat egen församling,
ingår numera i Matteus församling.

Norrtrullsgatan 45, Va.; st. 54 38.

Avlöningar m. m. Predikant: arvode
1,600 kr. Organist: arvode 400 kr. Vakt-
mästare: uppbär lön endast såsom vaktmästare
vid änkhuset.

Predikant.

Gunnard, O. B.

Organist.

Gustafsson, A. F.

Vaktmästare.

Ahlström, O. F.

Jakobs församling.

*Expedition: Jakobsgatan 2, C.; rt. 5 39;
st. 69 50; expeditionstid: 10—11.*

Jakobs kyrka omtalas i urkunder från tretton-
hundratalets mitt. Jakobs församling var i
början förenad med Solna. Den gamla kyrkan
nedrevs av Gustav Vasa, varefter alla in-
vånarna på Normalm begagnade sig av Klara
kyrka. En ny kyrka började byggas under
Johan III:s tid, men avstannade arbetet vid hans
död, och kyrkan invigdes först 1643. Samma
år, den 25 november, delades Norrmalm i två
församlingar, Klara och Jakobs, med Brunkeberg
som gräns. Denna delning ägde orubbat be-
stånd till 1671, då de av Norrmalms invånare,
som bodde omkring S:t Johannis kapell (»Kungs-
backsboerne») bildade egen församling med av
ärkebiskopen men icke av konsistoriet erkänd
kyrkoherde. Denna delning upphörde emellertid
snart och »Kungsbacksboerne» fingo i stället
gudstjänstlokal i S:t Olofs kapell under Klara
församling. År 1672 skildes Ladugårdslandet
från Jakobs församling, dock utan egen präst,
då Ladugårdslandet skulle skötas och förestås av
amiralitetspredikanterna under kyrkoherdens i
Jakob inseende såsom »superintendent vid ami-
ralitetet». Sedan amiralitetet i början på 1680-
talet flyttats till Karlskrona, skildes Jakob och
Ladugårdslandet fullständigt 1696.

Den 1 maj 1907 skildes Jakobs och Johan-
nes församlingar.

Stat år 1916. Utgifter: 181,900 kr.;
inkomster: 2,000 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona.
Till prästerskapets avlöningskassa 6 öre och till
kyrkokassan 35 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets av-
löningskassa av varje mantalsskriven person
40 öre för man och 20 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 750 kr., fri bostad. En komminister: lön 4,000 kr., dessutom två ålderstillägg, vardera å 500 kr., fri bostad. Pastoratsadjunkt: lön 3,000 kr. och fri bostad. Pastorsadjunkt: lön 2,500 kr., fri bostad. Kyrkonotarie: 700 kr. Klockare: lön 3,000 kr., fri bostad. Organist: lön 2,500 kr. Kantor: lön 2,000 kr. Kyrkovaktmästare: lön 1,600 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Hammarsten, Fr., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); *Haak, O. K., direktör; Rundquist, C. A., rådmän; *Sehardt, C. W., hovapotekare; *Sjögren, P. A., fabrikör, kyrkovärd; Wachtmeister, H. H., greve, generaldirektör; Wretman, J., rådmän, kyrkovärd.

Kyrkonotarie.

Afzelius, A. C. A.

Församlingens skoloråd.

Se sid. 146.

Kyrkoherde.

Hammarsten, Fr.

Komminister.

Rosenius, P. J.

Pastoratsadjunkt.

Thyrell, N. S.

Pastorsadjunkt.

Jonzon, B. I. J.

Klockare.

Gustafsson, A. M.

Organist.

Lindström, A. E.

Kantor.

Borgstedt, E. R.

Diakonissa.

(Jakobsgatan 2, C.; st. 209 33; mottagningstid: alla vardagar 9—11 f. m.).

Unger, Ingegerd E.

Kyrkovaktmästare.

Ehnqvist, K. A.

Johannes församling.

Expedition: Kammakaregatan 12, Va.; st. 71 80; st. 9 09; expeditionstid: 10—11.

Enligt traditionen anlade Magnus Ladulås 1286 nära den plats, där Johannes kyrka nu ligger, ett hospital och ett kapell, som till ridaren St Georgs ära kallades St Görans kapell. På 1450-talet utlades en del av kapellets tomt till begravningsplats åt Jakobs församling, medan dess kyrkogård till stor del var utlagd till Kungsträdgården. Sedan Gustav Vasa 1527 låtit

nedriva kapellet, låg tomten i mer än hundra år öde och namnet förvandlades till Brunkebergs-kyrkogården. På 1630-talet byggdes där emellertid ett gravkapell, som även användes till gudstjänstlokal för kronans manskap. Först 1671 började det användas till gudstjänster för församlingen under den tid förslag var å bane att skilja Jakobs och Johannes församlingar (jfr ovan under Jakobs församling). Under Gustav III:s tid lades grunden till en ny kyrka, men avstannade arbetet snart. År 1890 invigdes en ny kyrka på platsen, och skildes församlingen den 1 maj 1907 från Jakobs. År 1904 invigdes vid Vanadislunden ett kapell, St Stefanskapellet. *Stat år 1916.* Utgifter: 114,760 kr.; inkomster: 9,900 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till prästerskapets löne- och konventionskassa 10 öre och till kyrko- och skolkassan 40 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning av varje skattskyldig person 40 öre för man och 20 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., fri bostad. Två komministrar: lön 4,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., fri bostad eller hyresersättning 1,000 kr. Pastoratsadjunkt: lön 3,000 kr., personligt lönetillägg 500 kr. samt fri bostad eller hyresbidrag 600 kr. Två pastorsadjunkter: lön 3,000 kr. och fri bostad. Kyrkonotarie: 600 kr. Klockare: lön 2,500 kr., ersättning för mistade sportler 200 kr., lönetillägg 300 kr., fri bostad. Organist: vid Johannes kyrka, lön 2,000 kr., lönetillägg 500 kr., vid Stefanskyrkan, 1,200 kr., lönetillägg 300 kr., Diakon: 1,800 kr., fri bostad. Kantor: lön 1,800 kr. Kyrkovaktmästare vid Johannes kyrka: lön 1,200 kr., ålderstillägg 400 kr., fri bostad. Kyrkovaktmästare vid Stefanskyrkan: lön 1,200 kr., ålderstillägg 200 kr., hyresersättning 500 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Öhman, K., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); *Herslow, E. J. A., f. d. justitieråd; Hjort, J. C. A., kontorschef, stadsfullm.; *Hjorth, J. E., direktör, stadsfullm., kyrkovärd; Lindberg, A. W., kamrer; *Sehardt, C., prakt. läkare; Svedelius, C., rektor; *Wassberg, A., överlärare; Wikland, S. H. S., distriktschef i järnvägsstyrelsen, kyrkovärd.

Kyrkonotarie.

Engellau, I.

Församlingens skoloråd.

Se sid. 147.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Utgöres av skolorådet, se sid. 255.

Kyrkoherde.

Öhman, K.

Kyrkl. in- stitu- tioner.

Komministrar.
Laurell, E.; Lignell, E.
Pastoratsadjunkt.
Ring, G. E. T.

Pastorsadjunkter.
Wenner, P. A.; Berlin, E. L.

Klockare.
Jansson, C. H. T.

Organister.
Sjögren, J. G. E. (Johannes kyrka); Wahlstedt, Edla (Stefanskyrkan).

Kantor.
Wiklund, W.

Diakon och diakonissor.
(*Frejgatan 25, Va.; st. Vasa 72 73, 297 84; mottagningstid: måndagar, tisdagar, torsdagar, fredagar och lördagar 8—10 f. m.*)

Karlsson, A.; Törneblad, M. Ch. (Mia); Nilsson, Alma.

Kyrkovaktmästare
Ehnqvist, A. F. (Johannes kyrka), st. Brunkeb. 2 86; Beijer, E. W. (Stefanskyrkan), st. Vasa 74 59.

Engelbrekts församling.

Expedition: Östermalmsg. 67, Ö.; rt. 108 03; st. 98 13; expeditionstid: 10—11.

Församlingen skildes från Hedvig Eleonora den 1 maj 1906 (jfr nedan under denna förs.). Grund till en kyrka för församlingen lades den 14 maj 1910; kyrkan invigdes den 25 januari 1914. Ett kapell i Hjorthagen invigdes den 25 mars 1909.

Stat år 1916. Utgifter: 159,850 kr.; inkomster: 9,211 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till prästerskapets avlöning 4 öre, till kyrkokassan 36 öre och till skolkassan 3 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning 50 öre person.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 750 kr., fri bostad. Komminister: lön 4,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 500 kr., fri bostad. Pastoratsadjunkt: lön 3,600 kr., fri bostad. Pastorsadjunkt: 2,500 kr. personligt lönetillägg 1,000 kr. Kyrkonotarie: 700 kr. Klockare: lön 2,500 kr., personligt lönetillägg 500 kr., fri bostad. Organister: 1,500 kr. (Engelbrektskyrkan) och 1,200 kr. (Hjorthagskyrkan). Kantor i Engelbrektskyrkan: 1,000 kr. Förste kyrkovaktmästare: 1,500 kr., fri bostad. Andre kyrkovaktmästare: 1,000 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Lindhagen, L. T., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); *Alin, E. F. E., professor; Andersson, H. R., hamnmästare; *Johansson, N. J. A., byggmästare; Lind, G. H., trädgårdsdirektör, stadsfullm., kyrkovård; Lindahl, M., direktör, kyrkovård; Lindgren, G. A. H., hovintendent; *Malm O. B., generallöjtnant; *von Seth, P., justitieråd.

Kyrkonotarie.

Norman, C. A. H.

Församlingens skolråd.

Se sid. 147.

Kyrkoherde.

Lindhagen, L. T.

Komminister.

Bergius, C. Y.

Pastoratsadjunkt.

Lindh, A.

Pastorsadjunkt.

Montan, G. E.

Klockare och tf. kantor.

Blomberg, C. H.

Organister.

Lindberg, O. F. (Engelbrektskyrkan); Åhlén, D. M., (Hjorthagskyrkan).

Diakonissa.

(*Surbrunnsgatan 10, Va.; st. 124 95; mottagningstid: måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 8—10 f. m.*)

Ingman, Rosa M.

Kyrkovaktmästare

Granfelt, A. M. (förste); Granfelt, Fr. (andre).

Hedvig Eleonora församling.

Expedition: Jungfrugatan 7 B, Ö.; rt. 52 62; st. 70 09; expeditionstid: 10—11.

Ladugårdslandet hörde först under Jakobs församling. År 1656 ansåg Karl X Gustav lämpligt bygga en kyrka på Ladugårdslandet för amiralitetet, och lades grunden 1658 men avstannade bygget snart, och en träkyrka uppbegges på amiralitetets bestnad vid Storgatan 1670. Den 17 april 1672 fick Ladugårdslandet bilda egen församling, till en början dock utan egna präster, då amiralitetspredikanterna under tillsyn av kyrkoherden i Jakob skötte själavården. Först sedan amiralitetet på 1680-talet flyttats till Karlskrona, blev skilsmässan 1696 fullständig. År 1730 återupptogs byggandet av stenkyrkan, som slutligen den 21 augusti 1737 blev invigd och kallad Hedvig Eleonora, sannolikt efter Karl X Gustavs gemål. Följande år nedrevs den provisoriska träkyrkan. Den 1 maj 1906 dela-

des församlingen i tre: Hedvig Eleonora, Engelbrekts och Oscars församlingar.

Stat år 1916. Utgifter: 150,050 kr.; inkomster: 12,575 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till prästerskapets avlöning 4 öre, till kyrkokassan 40 öre och till skolkassan 2 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning 50 öre person.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., ålderstillägg 1,500 kr., fri bostad. Komminister: lön 4,000 kr., ålderstillägg 1,000 kr., fri bostad. Pastoratsadjunkt: lön 3,600 kr., fri bostad (personl.). Pastorsadjunkt: lön 2,500 kr., personligt hyresbidrag 500 kr. Kyrkonotarie: arvode 700 kr. Klockare: 2,500 kr., personligt lönetillägg 500 kr., fri bostad. Organist: lön 1,500 kr., personligt lönetillägg 800 kr. Kantor: 1,200 kr. Kyrkovaktare: lön 1,500 kr., fri bostad.

Församlingens kyrkoråd.

Källander, A. J., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); *Ahlberg, K. A.*, apotekare; **Andersson, F.*, direktör; *Bergman, B. O.*, justitieråd; **Brundin, F. A.*, direktör, kyrkovård; **Bergström, J. A.*, kamrerare; *Johanson, E.*, grosshandlare, kyrkovård; **Johansson, Fr. E.*, slottsbyggmästare; *Schalén, W. F.*, kansliråd.

Kyrkonotarie.

Tottie, G. V.

Församlingens skolråd.

Se sid. 148.

Kyrkoherde.

Källander, A. J.

Komminister.

Kihlgren, J.

Pastoratsadjunkt.

Schröderheim, E. Ph.

Pastorsadjunkt.

Arborelius, E. Th.

Klockare.

Morén, J. T. (se nedan).

Organist.

Blom, O. L.

Kantor.

Morén, J. T. (se ovan).

Diakonissa.

(*Församlingshyddan, Östermalmsgatan 3, Ö.; st. 54 05; mottagningstid: alla vardagar 8—10 f. m.*)

Olsson, Ellen M.

Kyrkovaktare.

Jansson, A. V.

Oscars församling.

**Kyrkl. in-
stitutioner.**

Expedition: Fredrikshovsgatan 3, Ö. Dj.; rt. 119 47 (under expeditionstiden); st. 72 92; expeditionstid: 10—11.

Församlingshyddan: Lovisagatan 2, Ö.; st. 144 80.

Oscars församling avskildes från Hedvig Eleonora den 1 maj 1906 (se vidare under denna förs.). En kyrka hade redan före delningen upbyggts och invigts år 1903.

Stat år 1916. Utgifter: 119,450 kr.; inkomster 38,141: 98 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till prästerskapets avlöning 7 öre, till kyrkokassan 28 öre och till skolkassan 2 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning 50 öre person.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., två ålderstillägg, vardera å 750 kr., fri bostad. Komminister: lön 4,000 kr., två ålderstillägg å 500 kr., fri bostad. Pastoratsadjunkt: lön 3,600 kr. samt bostad mot en hyra av 600 kr.; personligt lönetillägg 600 kr. Pastorsadjunkt: lön 2,500 kr. Kyrkonotarie: arvode 700 kr. Klockare: lön 2,500 kr., fri bostad. Organist: lön 1,500 kr., lönetillägg 500 kr. Organist i Djurgårdskyrkan: 400 kr. Kantor: lön 1,000 kr., lönetillägg 500 kr. Kyrkovaktare: lön 1,200 kr., lönetillägg 300 kr., fri bostad. Kyrkovaktmästare: lön 1,500 kr., lönetillägg 200 kr.

Församlingens kyrkoråd

Aurelius, B. O., vice pastor, självskr. ordf. (se nedan); *Bayard, C. G.*, direktör; *Broman, J. W.*, direktör, kyrkovård; *Carlson, L. Fr.*, grosshandlare; **Didring, F. V.*, grosshandlare, kyrkovård; **Ekman, A.*, krigsråd; *Hammarberg, J. F.*, rådmän; **Lewander, A. F. C. E.*, f. d. bruksdisponent; **Malm, P. L.*, tf. stadskamrerare; **Nilsson, N.* byggmästare; *Roberg, T.*, konsul, stadsfullm.

Kyrkonotarie.

Törnell, E. R.

Församlingens skolråd.

Se sid. 148.

Kyrkoherde.

Bengtson, H. G. V. (tillträder d. $\frac{1}{5}$ 1917).

Vice pastor.

Aurelius, B. O. (se nedan).

Komminister.

Aurelius, B. O., vice pastor (se ovan).

Vice komminister.

Algård, N. S. H. (se nedan).

Kyrkl.
in- Algård, N. S. H. vice komminister (se ovan).
stitu-
tioner. Vice pastorsadjunkt.
Kihlstedt, G.

Pastorsadjunkt.

Gyberg, P. J.

Klockare.

Sandberg, O. T. (se nedan).

Organister.

Vrethblad, V. P. (Oscarskyrkan); Liljeholm, f.
Skog; Anna S. (Djurgårdskyrkan).

Kantor.

Sandberg, O. T. (se ovan).

Diakonissa

(Fredrikshovsgatan 3, Ö. Dj. st. 72 92;
mottagningstid: alla vardagar 8—9 f. m.)

Könsberg, Elsa Ch.

Kyrkovaktare.

Andersson, P. A.

Kyrkovaktmästare.

Erikson, M.

Katarina församling.

*Expedition: Höbergsgatan 15 Sö; vt.
7661; st. 38 20; expeditionstid: 9—10,30
f. m. samt fredagar 7—8 e. m.*

På den plats, där Kristian Tyrann år 1520
lätit bränna liken av de i Stockholms blodbad
dödade jämte Sten Sture d. y:s lik lät Johan III
1576 resa ett mindre kapell, som till minne av
Sture kallades Sturekapellet. Där detta kapell
stätt, lät Karl X Gustav 1656 lägga grunden till
Katarina kyrka, sedan han två år förut förordnat
om södra malmens delande i två församlingar,
Maria och Katarina, den senare sannolikt upp-
kallad efter hans moder. År 1723 nedbrann
kyrkan men återupbyggdes redan följande år.

Med anledning av reformationsjubileet 1893
insamlades medel till en minneskyrka i Stock-
holm, vilka medel 1898 överlämnades till
Katarina församling som grundplåt till en ny
kyrka. Denna kyrka, som invigdes år 1906,
kallades efter dåvarande drottningen för Sofia-
kyrkan.

Inom församlingen låg tidigare Danviks hos-
pital med eget prästerskap. Det nya »Danviks
hem» är beläget i Nacka församling.

Stat år 1916. Utgifter: 135,331:66 kr.;
inkomster: 31,671:66 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona.
Till församlingen 25 öre, till prästerskapets av-
löning 20 öre och till folkskolan 10 öre.

Personlig avgift. Till församlingen en
krona för man och 50 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön
7,500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 1,000 kr.,
fri bostad. En komminister: lön 4,000
kr., personligt ålderstillägg 500 kr., fri bo-
stad. En komminister: lön 4,000 kr., fri
bostad. Två pastorsadjunkter: lön 3,000
kr., dessutom i hyresersättning 1,000 kr. En
pastorsadjunkt: lön 3,000 kr., fri bostad
en: lön 2,500 kr. och en: lön 1,500 kr. Kyrko-
notarie: 600 kr. Klockare: lön 1,800 kr.,
fri bostad, ålderstillägg 500 kr. En organist
(Katarina kyrka): lön 1,200 kr., två ålders-
tillägg å 300 kr., hyresbidrag 500 kr. En
organist (Sofiakyrkan): lön 1,200 kr. samt ett
ålderstillägg å 300 kr. Två kantorer: lön 900 kr.
Kyrkofogde: lön 500 kr. En kyrkovaktare
(Katarina kyrka): lön 1,000 kr., fri bostad; en
kyrkovaktare (Sofiakyrkan): lön 1,300 kr.,
dessutom i hyresbidrag 500 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Landquist, C. A. E., kyrkoherde, självskr. ordf.
(se nedan); *Bergström, A. W., arkitekt, kyrko-
vård; Blomberg, A. W., grosshandlare; *Bäck-
ström, J. A., grosshandlare; Djurling, E. W.,
konsul; Hallgren, L. G., järnkramhandlare,
stadsfullm.; *Looström, A. H., protokollssekre-
terare; *Pettersson, K. G., direktör; Romare,
P. B., direktör, stadsfullm., kyrkovård; *Thu-
nell, J. W., byggmästare; Mårtensson, O., fa-
brikör.

Kyrkonotarie.

Lundwall, S. A.

Församlingens skolråd.

Se sid. 149.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 256.

Kyrkoherde.

Landquist, C. A. E.

Komministrar.

Fristedt, C. E., tjl.; Klefbeck, E. A., stadsfullm.

Vice komminister.

Hennig, K. B.

Pastorsadjunkter.

Hansson, O. A.; Ahlfeldt, R. A.

Pastorsadjunkter.

Nordvall, Fr.; Södergren, V.; Kummel, E. H.

Klockare och kyrkofogde.

Berglöf, C. A. R.

Organister.

Larsson, J. W. (Katarina kyrka); Wennerberg-
Reuter, Sara M. E. E. (Sofiakyrkan).

Kantorer.

Berglöf, C. A. R., tjl., tjl. Kock, A., (Katarina
kyrka); Broman, J. A. (Sofiakyrkan).

Församlingssystrar.

Hogenberg, Maria; **Landquist**, Hanna, *Högbergsgatan 13, Sö.; st. 13843, mottagning: alla söckendagar 8—9 f. m.*
Ehnberg, M. J. (Hanna); **Nilsson**, Ida A., *Erstagatan 12, Sö.; st. 3111, mottagning: mänd., onsd., fred. 9—11 f. m.*
Dahlgren, Emma A. J., *Helgalunden 2, Sö.; st. 13608, mottagning: alla vardagar 8—9 f. m.*

Kyrkovaktare

Andersson, A. P. (Katarina kyrka); **Sköldström**, K. L. (Sofiakyrkan).

Maria församling.

(Maria Magdalena.)

Expedition: St Paulsgatan 10, Sö.; rt 7434; st. 3968; expeditionstid: 9—10,30

Maria Magdalena församling omfattade ursprungligen hela Södermalm. Kyrkan upbyggdes allra först 1347 men nedrevs redan 1527. Började åter upbyggas 1576 och blev färdig 1634 men nedbrann 1759, varpå den genast återupbyggdes och kunde i sitt nuvarande skick invigas redan 1763. Församlingens förste pastor (kaplan) omnämnes 1354.

Stat år 1916. Utgifter: 130,325: 69 kr.; inkomster: 17,425: 69 kr.

Utdebitering pr $\frac{1}{10}$ bevillningskrona. Till kyrkokassan 40 öre, till prästerskapets avlöning 10 öre och till folkskolan 2 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning en krona för man och 50 öre för kvinna.

Arlöningar m. m. Kyrkoherde: lösen för 2,800 kbfot spannmål 6,177: 08 kr., 1,714 kr., fri bostad. Två komministrar vardera: lösen för 1,400 kbfot spannmål 3,088: 54 kr., 857 kr., fri bostad samt i personligt lönetillägg 750 kr. åt nuvarande innehavarna. En pastoratsadjunkt: lön 3,000 kr., fri bostad samt personligt lönetillägg 1,000 kr.; en pastoratsadjunkt: lön 3,000 kr., hyresersättning 600 kr. Kyrkonotarie: 500 kr., arvode för räkningskapers uppgörande 200 kr. Klockare: lön 2,000 kr., fri bostad samt personligt lönetillägg 500 kr. Organist: lön 1,500 kr. samt personligt lönetillägg 250 kr. Kantor: lön 1,000 kr. samt personligt lönetillägg 200 kr. Kyrkofogde: lön 500 kr. Kyrkovaktmästare: 1,500 kr., fri bostad. Expeditionsvaktmästare och eldare: 1,500 kr., fri bostad samt för ringning 240 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Eklund, K. A., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); **Blomdahl**, P. A., byggmästare; **Carlsson**, J. A. C., grosshandlare; **Ehrngren**, O.

I., ingenjör, kyrkovärd: **Montelius**, G. O. **Kyrkl. in-**
 A., f. d. riksantikvarie; **Riben**, K. A., vice **stitu-**
 häradshövding; ***Wassén**, C., disponent, stads-
 fullm., kyrkovärd; ***Widtskiöld**, J., köpman;
***Östberg**, J., f. d. kammarrättsråd, stadsfullm.:
 ordf.

Kyrkonotarie.

Masreliez, K. V.

Församlingens skolråd.

Se sid. 150.

Församlingsbibliotekets styrelse.

Se sid. 256.

Kyrkoherde.

Eklund, K. A.

Komministrar.

Winberg, I.; **Lindeberg**, E. W.

Pastoratsadjunkter.

Molin, O. E.; **Nilsson**, N. U.

Klockare och kyrkofogde.

Arring, J. A. A:son.

Organist.

Heintze, G. Hj.

Kantor.

Lindqvist, G. H.

Diakonissa.

(*Brännkyrkagatan 187, Sö.; st. Söder 356; mottagningstid: alla vardagar 8—9,30 f. m.*)

Johansson, Laura.

Kyrkovaktmästare.

Andersson, A. R.

Expeditionsvaktmästare och eldare.

Johanson, T. E.

Brännkyrka församling.

Expedition: Stora Katrineberg, Liljeholmen; rt. Liljeholmen 14; st. Liljeholmen 29; expeditionstid 9—11.

Församlingen benämndes ursprungligen Ovanför eller Wantör. Anledningen till namnförändringen är utan tvivel de många eldsvådor, som kyrkan undergått och gissningsvis utsattes denna till år 1452, då Kristian I:s danska flotta efter ett misslyckat landstigningsförsök vid Kåpplingeholmen (nuv. Blasieholmen) måste draga sig tillbaka och därvid brände trakten söder om Stockholm. Av denna eller annan eldsvåda har säkerligen hela församlingen fått sitt namn Brändkyrka eller Brænkyrka. Församlingen var tidigare sammanslagen med Sollentuna men åtskildes för-

**Kyrkl. in-
stitu-
tioner** samlingarna år 1260. Församlingen hade då ett kapell på södra bergen, som användes även av Katarina församling (som också lydde under grevskapet Årstad). Så småningom förskaffade sig emellertid Katarina församling egen präst. Genom kungl. brevet den 28 juli 1587 förordnades slutligen, att kyrkoherden i Huddinge skulle vara kyrkoherde även i Brännkyrka med skyldighet att i nämnda församling hålla »sigh en lärth schickelig Cappellan». Sedan dess hava de båda församlingarna haft gemensam kyrkoherde, till dess Brännkyrka, enligt kungl. brevet den 31 dec. 1913, fr. o. m. den 1 maj 1914 lades under Stockholms konsistorium, i vilket församlingens kyrkoherde äger säte och stämma.

Stat år 1916. Utgifter 61,514:76 kr.; inkomster 4,150:93 kr.

Utdebitering pr 1/10 bevilningskrona. Till kyrkokassan 27 öre, till prästerskapets avlöning $\frac{1}{3}$ % av den beskattningsbara inkomsten och till folkskolan 8 öre.

Personlig avgift. Till prästerskapets avlöning 50 öre för man och 25 öre för kvinna.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 8,000 kr., dessutom i hyresersättning 2,500 kr. Komminister: lön 5,000 kr., dessutom i hyresersättning 1,500 kr. Pastoratsadjunkt: lön 3,000 kr., dessutom i hyresersättning 1,000 kr. Kyrkonotarie: 500 kr. Klockare: lön 1,800 kr., tre ålderstillägg å 300 kr. efter resp. 3, 6, och 9 år, dessutom i hyresersättning 500 kr. Kantor och organist: lön 1,500, dessutom boställe. Församlingssyster: lön 1,200 kr., dessutom bostad och vedbrand. Kyrkovaktmästare: lön 1,200 kr., dessutom i hyresersättning 350 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Lindskog, H. J., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); Eriksson, L. M., smedsmästare, kyrkovärd; Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef, stadsfullm., vice ordf.; *Lindstam, N. A., komminister; *Löfgren, A. F., arbetsförman; Pettersson, L., nämndeman; *Roswall, C. A. A., kamrer, kyrkovärd; *Östman, J. L., folkskollärare.

Kyrkonotarie.

Öström, J. N. H.

Församlingens skolråd.

Se sid. 150.

Kyrkoherde.

Lindskog, H. J.

Komminister.

Lindstam, N. A.

Pastoratsadjunkt.

Lagerkrantz, J. L.

Klockare.

Öhlander, H. A. G.

Organist och kantor.

Granér, C. T.

Församlingssyster.

Vakant.

Kyrkovaktmästare.

Lövgren, C. O.

Tyska församlingen.

(St Gertrud.)

Expedition: Svartmangatan 16, St.; rt. 60 04; st. 21 56; expeditionstid: 10—11 (1 juni—15 sept. tisdagar och fredagar 10—11).

Tyskarna i Stockholm fingo 1571 av konung Johan III frihet att uppbärga sin egen kyrka och hava begravningsplats, till vilka ändamål de, till en början tillsammans med finska församlingen, använde St Gertruds kapell, som stod på den plats, där nu tyska kyrkan står. När detta kapell först blivit byggt, är okänt, men 1607 erhöll tyska församlingen kapellet »för evärdeliga tider», vilken donation av konung Gustav II Adolf stadfästes 1612, varpå kyrkobygget igångsattes 1619 och fullbordades 1642.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: 8,000 kr., fri bostad. En pastorsadjunkt: 3,600 kr.; Kyrkonotarie: 1,200 kr. Klockare: 2,100 kr., två ålderstillägg 600 kr. Organist: 1,000 kr. Kantor: 600 kr. Klockspelare: 400 kr. Kyrkovaktare: 1,200 kr., fri bostad. Ringare: 250 kr.

Hederspresident.

Douglas, L. W. A., greve, riksmarskalk.

Församlingens kyrkoråd.

Sterzel, G. F., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); Bäcker, E. C., grosshandlare; Däumichen, M. C. A., generalkonsul; Kahl, G. A., fabrikör; Pott, G. F. L., direktör; Schmelzkopf, T. J. W., grosshandlare; Zimmermann, A. M., revisor.

Kyrkonotarie.

Wirth, L. O. F.

Kyrkoherde.

Sterzel, G. F.

Pastorsadjunkter.

Hennig, K. B.; en vakant.

Klockare.

Faulwasser, J. Th.

Organist.

Lundh, L. A.

Kantor.

Wibergh, J. J. (se nedan).

Klockspelare.

Wibergh, J. J. (se ovan).

Kyrkovaktare.

Malmqvist, C. E.

Dessutom en *ringare*.

Finska församlingen.

(Fredriks förs.) *

Expedition: Finska kyrkan, Slottsbacken 2 C, St.; st. Brunkeb. 498; expeditionstid: tisdagar och fredagar 11—12.

Finska församlingen hade under ett par hundra år sin gudstjänstlokal på diverse platser både i staden och på malmarna, däribland åren 1609—1719 i Riddarholmskyrkan, till dess den år 1725 fick sin nuvarande kyrka, det forna s. k. Lilla bollhuset, vilket genom öppet brev den 14 februari 1727 tillförsäkrades dem med öryggelig besittningsrätt».

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 4,000 kr., fri bostad. Klockare, organist och kantor: lön 700 kr., fri bostad. Kyrkovaktare: lön 300 kr., fri bostad.

**Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.**

Församlingens kyrkoråd.

Montell, V., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); Alrutz, A. O., f. d. byggnadschef; Bastman, A. E., sekreterare; Bastman, G. A., grosshandlare; Brunström, K. E. L., revisor i tullverket; Lindholm, P. A., grosshandlare; Nordenstrahl, T. O. R., förste ingenjör; Orvin, H. S., banktjänsteman; Sällström, A. G., byggmästare; Sällström, P. A. F., byggmästare, kyrkovärd.

Kyrkoherde.

Montell, V.

Klockare, organist och kantor.

Ritari, J.

Kyrkovaktare.

Hedlund, W.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

K. hovkonsistorium med därunder hörande församlingar.

Hovkonsistorium lär vara instiftat år 1662. I en den 20 december 1662 utfärdad »ordning, var- efter överhovpredikanten och hovpredikanterna skulle sig rätta», omtalas trenne hovpredikanter, bland dem en överhovpredikant. I nådig »in- struktion för consistorium aulicum» av den 28 juni 1681 tillägges konsistorium samma rätt och myndighet som andra konsistorier i riket; preses skulle vara överhovpredikanten, ordinarie bi- sittare övriga hovpredikanter; när ärenden rörande kungl. livgardet förekommo, skulle prästerna vid regementet äga säte och stämma i konsisto- riet. Förordningen om rättegången i domkapit- len av den 11 februari 1687 gjorde livgardes- och artilleripredikanter till ordinarie ledamöter av konsistoriet, i senare tider tillkom även kyrkoherden i Skeppsholms församling. De under detta konsistorium lydande församlingarna äro samtliga icke territoriella. Hovförsamlingens gudstjänst förrättas i slottskapellet; Svea liv- garde, Göta livgarde, livgardet till häst och Svea artilleriregemente begagna Gustav Adolfskyrkan, vilken invigdes den 6 november 1892, och Svea ingenjörkår Kungsholms kyrka såsom gudstjänst- lokal.

Instruktion. Kungl. instruktion den 28 juni 1681 (med ändringar).

Hovkonsistorium.

K. slottet, St.; ingen bestämd sessionstid.

Preses.

Billing, A. G. L., överhovpredikant, biskop.

Assessorer.

Åhfeldt, O. C. P., ord. hovpredikant, pastor i hovförs.

Gemzell, E. E., ord. hovpredikant, kyrkoherde i Skeppsholms förs.

Rogberg, O. E., regementspastor i Göta liv- gardes förs.

Elmqvist, H. F. A., regementspastor i livgardets till häst förs.

Bergö, C. J., regementspastor i Svea artilleri- regementets förs.

Nordblad, C. I. I., regementspastor i Svea liv- gardes förs.

Svea ingenjörkårs och fälttelegrafkårens förs. har ingen representant i hovkonsistorium.

Konsistorienotarie.

Törnell, E. R.

Hovkleresiet.

Expedition: Slottskyrkans sakristia, St.

I spetsen för hovkleresiet stod redan under Gustav II Adolf en förste hovpredikant, se- dermera även en äldste hovpredikant. Vid mitten av 1600-talet synes först titeln över- hovpredikant hava uppkommit och har allt- sedan varit den brukliga för chefen för hov- prästerskapet. *

Avlöningarm. m. Överhovpredikant: 750 kr. Ordinarie hovpredikanter: se under hovförsamlingen. E. o. hovpredikanter upp- bära ej arvode.

Överhovpredikant.

Billing, A. G. L., biskop (se ovan).

Ordinarie hovpredikanter.

Åhfeldt, O. C. P., pastor i hovförs. (se nedan);

Gemzell, E. E., regementspastor vid k. flottan (se nedan).

Tjänstgörande e. o. hovpredikanter.

Ekdahl, F. N., kyrkoherde i Fjellie och Flädie;

Mazer, T. A., f. d. adjunkt vid norra latin- läroverket; **Hammarsten, F.**, kyrkoherde i Ja- kobs förs.; **Beskow, F. A.**, kyrkoherde i Stora

Malm; **Ljunghoff, A. H.**son, kyrkoherde i Aus- ås; **Johansson, C. A.**, kyrkoherde i Mjölby;

Norrby, C. J., föreståndare för diakonissanstal- ten å Ersta; **Källander, A. J.**, kyrkoherde i

Hedvig Eleonora förs.; **Rundgren, V. E.**, kyrko- herde i Oscar Fredriks förs., i Göteborg;

Leijonhufvud, K. A., frih., kyrkoherde i Söder- tälje stads- och landsförs.; **Nilsson, L. J. P.**,

kyrkoherde i Häggum, reg.-pastor; **Hallberg, H. E.**, kyrkoherde i Gustav Vasa förs.; **Brun-**

crona, A. G. M., kyrkoherde i Lovö; **Andræ, S. E. J.**, kyrkoherde i Jönköpings östra och

västra förs.; **Nilson, S. J.**, kyrkoherde i Solna; **Caroli, Cl. A.**, kyrkoherde i Norra Vram;

Jonsson, K. L., kyrkoherde i Hör; **Malmberg, P. G. J.**, regementspastor i andra livgrenad- järregementets reserv, Norrköping.

Hovförsamlingen.

K. slottets högvaktsflygel, St.; st. 28 86; expeditionstid: tisdagar och fredagar

1—2.

Avlöningar m. m. Pastor: lön 2,500 kr. Ordinarie hovpredikant: lön 300 kr.

Klockare: lön 1,000 kr. Organist: lön 750 kr. Kantor: lön 200 kr. Pedell vid hov-

konsistorium 100 kr. Kyrkovaktare: lön 400 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Ledamöter.

Åhfeldt, O. C. P., själskr. ordf. (se nedan);
Bäckström, E. G. M., f. d. byråchef; Hennerberg, C. F., musikdirektör; Radhe, K., hovintendent; Sylvén, E. A., kantor.

Pastor.

Åhfeldt, O. C. P.

Ordinarie hovpredikant.

Gemzell, E. E.

Klockare och pedell vid hovkonsistorium.

Berg, P. J. R.

Organist.

Hennerberg, C. F.

Kantor.

Sylvén, E. A.

Kyrkovaktare.

Jansson, N. A.

Svea livgardes församling.

Expedition: Birgerjarlsgatan 106, Va.; rt. 129 57; expeditionstid: måndagar, onsdagar och fredagar 3—4 (juni—augusti endast onsdagar och fredagar).

Avlöningar m. m. Regementspastor: lön 1,000 kr. Klockare: arvode 100 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Nordblad, C. I. I., regementspastor, själskr. ordf. (se nedan); Silfversvärd, E. L. J., överstelöjtnant; Lagerbielke, C. A., frih., major; af Klercker, J. T. A., kapten; Höglund, N. P., fanjunkare.

Regementspastor.

Nordblad, C. I. I.

Klockare.

Malmsten, C. A.

Göta livgardes församling.

Expedition: Göta livgardes kasern, 1 tr. t. h., Ö. Dj.; expeditionstid: måndagar, onsdagar och lördagar 12—1 (juni—augusti endast onsdagar och lördagar 12—1).

Avlöningar m. m. Regementspastor: arvode 1,000 kr.; påsköre 200 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Rogberg, O. E., regementspastor, själskr. ordf. (se nedan); Norman, K. A., kapten; Helling, E. F. H., kapten, regementskvartermästare; Rudebeck, S. J. M., regementsintendent; Berlin, N. H. Z., löjtnant; Millstein, A. F., fanjunkare.

Regementspastor.

Rogberg, O. E.

Klockare.

Malmsten, C. A.

Livgardets till häst församling.

Expedition: regementets kasern, Sturevägen, Ö.; expeditionstid: onsdagar och lördagar 10,30—11,30.

Avlöningar m. m. Regementspastor: arvode 1,000 kr.

Församlingens kyrkoråd.

Elmqvist, H. F. A., regementspastor, själskr. ordf. (se nedan); en major; en ryttmästare; en löjtnant, regementsintendenten; en underofficer.

Regementspastor.

Elmqvist, H. F. A.

Klockare.

Malmsten, C. A.

Svea artilleriregementes församling.

Expedition: regementets kasern, Valhallavägen, Ö.; expeditionstid: onsdagar och fredagar 11—12.

Avlöningar m. m. Regementspastor: lön 1,000 kr. En bataljonspredikant: lön 500 kr., inkvartering 400 kr.; en bataljonspredikant åtnjuter ingen lön.

Församlingens kyrkoråd.

Bergö, C. J., regementspastor, själskr. ordf. (se nedan); Bolin, A., överstelöjtnant; Blomquist, O. R., bataljonspredikant (se nedan); Way, S. T. M., kapten; de Laval, P. G. F., löjtnant; Gren, E. V. C., styckjunkare.

Regementspastor.

Bergö, C. J.

Regementspastor i regementet.

Mörner, A. K.

Bataljonspredikanter.

Blomquist, O. R.; Vicander, J. P:son.

Klockare.

Malmsten, C. A.

Skeppsholms församling.

(K. flottan.)

Skeppsholmen, Ö. Dj.; st. 103 95; expeditionstid: 10—10,45.

Avlöningar m. m. Kyrkoherde: lön 6,500 kr., fri bostad. Bataljonspredikant: lön 1,200 kr. Klockare: lön 600 kr. Organist och kantor: lön 500 kr. Kyrkovaktare: lön 300 kr.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

**Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.**

Församlingens kyrkoråd.

Gemzell, E. E., kyrkoherde, självskr. ordf. (se nedan); Olsen, C. O., f. d. viceamiral; *Anckers, N. E., kommandör, varvschef; Dyrssen, G., konteramiral och chef för marinförvaltningen; *Engström, I. A., marindirektör; Lindström, C. F. J., kommandörkapten, kyrkovård; *Näsman, R. C. T., marinintendent, kyrkovård; Martin, E. D. W., krigsdomare.

Kyrkonotarie.

Näsman, R. C. T.

Kyrkoherde.

Gemzell, E. E.

Bataljonspredikant.

Dehlgren, A. T.

Klockare.

Born, C. Hj.

Tf. organist och kantor.

Ekblom, H. M.

Kyrkovaktare.

Lundgren, G. A.

Svea ingenjörkårs och fälttelegrafkårens församlingar.

Gemensam expedition Hantverkaregatan 37, K.; rt. 9 22; expeditionstid: oktober —maj onsdagar och fredagar 11,30—12,30, juni—september onsdagar 11,30—12,30.

Avlöningar m. m. Regementspastor: arvode 1,000 kr.

Församlingarnas kyrkoråd.

Folkard-Holmgren, J. F., regementspastor, självskr. ordf. (se nedan); Sallberg, E. G. P., överstelöjtnant i fortifikationens reserv; Ahlmann, H. W., överste i fortifikationens reserv; Dahlberg, A. B. C., departementsskrivare vid arméförvaltningens fortifikationsdepartement; en vakant.

Regementspastor.

Folkard-Holmgren, J. F.

Främmande trosbekännares församlingar.

Katolska församlingen.

(Romersk-katolsk.)

Expedition: Norra Smedjegatan 24, C.; st. Brunkeb. 3 05; expeditionstid: månd., onsd. o. fred. kl. 10,30—11,30 f. m.; 1 juni—15 sept. endast månd. o. fred. kl. 10,30—11,30 f. m.

De katolska församlingen i Stockholm tillhörande, inom staden boende medlemmar av samma församling skola numera för anteckning om deras borgerliga förhållanden upptagas i kyrkbockerna för den till svenska kyrkan hörande församling, inom vars område de bo och hava sitt hemvist. Förut har den katolska församlingens föreståndare haft att över denna församlingens medlemmar föra enahanda anteckningar, som det tillkommer svenska kyrkans prästerskap att föra över sina församlingsmedlemmar, samt att meddela betyg och uppgifter med samma giltighet som de av svenska kyrkans prästerskap meddelade. Denna befogenhet har efter den 1 januari 1911 upphört.

Katolska församlingens prästerskap har tillerkänts rätt att med laga verkan förrätta vigsel.

Avlöningar m. m. Föreståndare: 1,500 kr. Kyrkoherde: 1,200 kr. Pastor och pastorsadjunkter: 1,200 kr. Organister: 600 kr. Vaktmästare: 300 kr.

Dessutom åtnjuta pastor ålderstillägg å 400 kr., föreståndare, kyrkoherde, pastor och pastorsadjunkter fri bostad och ved, portvakt fri bostad och underhåll.

Församlingens kyrkoråd.

Wessel, E., kyrkoherde, ordf. (se nedan); **Andersson, E. J. K.**, disponent; **Barsuglia, A. J.**, fabrikör; **Benelius, J. P. E.**, pastorsadjunkt, sekreterare (se nedan); **Roesler, E. J. R.**, f. d. fotograf.

Föreståndare.

Bitter, J. F. A.

Kyrkoherde.

Wessel, E.

Pastor.

Kiesler, R.

Pastorsadjunkter.

Benelius, J. P. E.; **Lohmeyer, J. G. J.**; **Borka, Fr.**; **Nordmark, S. O. S.**

Organister.

Kihlgren, Gertrud F. B. (Sta Eugenia kyrka); **Nylander, A.** (St Eriks kyrka).

Vaktmästare.

Pätzold, Fr.

Mosaiska församlingen.

Expedition och rabbinens mottagning: Wahrendorffsgatan 3, C.; st. 62 30; expeditionstid: varje helgfri onsdag 10—11 f. m.

Kassakontor: Wahrendorffsgatan 3, C.; st. Brunkeb. 16 00; expeditionstid: judiskt och kristligt helgfria dagar 10—12 f. m.

Medlem av Stockholms mosaiska församling är envar till mosaiska läran hörande svensk undersåte, som är mantalsskriven i Stockholm eller på annan svensk ort, belägen närmare till Stockholm än till någon av de övriga orter i Sverige, där mosaisk församling finnes. (Mosaiska församlingar med fullständig församlingsordning finnas utom i Stockholm i Norrköping, Växjö, Kalmar, Oskarshamn, Karlskrona, Malmö, Göteborg och Sundsvall.)

Församlingen hade tidigare egen kyrkobokföringsrätt men har denna fr. o. m. 1911 upphört (se vidare ovan under katolska församlingen).

Församlingens beslutanderätt utövas vid församlingstämman. I ärenden angående gudstjänsten och vad därmed äger sammanhang må församlingen icke fatta beslut förr än förslag eller yttrande i frågan avgivits av församlingens rabbin. Två ordinarie församlingstämmor skola årligen hållas, den ena i april och den andra i oktober.

Verkställighet och förvaltning tillkomma församlingens föreståndare. Föreståndarna skola vara fem till antalet, kassaföreståndaren inberäknad, och väljas vid den ordinarie församlingstämman i oktober för en tid av fyra år. Föreståndarna utse inom sig en ordförande och två kyrkoföreståndare.

Lagar m. m. Ordning för mosaiska församlingen i Stockholm, av kungl. maj:t fastställd den 12 juni 1882, med ändring den 5 aug. 1904.

Avlöningar m. m. Rabbin: lön 10,000 kr. Lärare: lön 5,500 kr. Sekreterare: 800 kr. En kantor: lön 5,300 kr.; en kantor: lön 4,000 kr. Organist: lön 2,000 kr. Bokhållare: 2,000 kr. Vaktmästare: 1,450 kr., därav lön 1,000 kr., tjogr 300 kr., fri bostad, ved och lyse.

Föreståndare.

Bonnier, I. A., f. d. bokförläggare, kyrkoföreståndare; **Eliasson, A. H.**, grosshandlare; **Hirsch, O. S.**, ingenjör, ordf.; **Thiel, A. S.**, grosshandlare, kassaföreståndare; **Wolff, H.**, amiralitetsråd; kyrkoföreståndare.

Sekreterare.

Levy, I.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

Kyrkl.
in-
stitu-
tioner.

Ehrenpreis, M.

Fried, M.

Rabbin.

Lärare.

Kantorer.

Saul, F.; Falk, F. I.

Organist.

Åkerberg, C. E. E.

Bokhållare.

Seligman, Anna.

Vaktmästare.

Krantz, F. A.

Stockholms församlingsbibliotek.

Församlingsbiblioteken.

Församlingsbiblioteken hava utvecklats ur de s. k. sockenbiblioteken. Dessa senare uppstodo i början på 1800-talet meningo någon kraftigare tillväxt först med 1842 års folkskolestadga, som ålade prästerna att »uppmuntra till inrättande och begagnande av sockenbibliotek och därtill tjänliga böcker föreslå». Sockenbibliotekens blomstringsperiod infaller under 1860-talet. Efter att under 1870- och 1880-talen hava gått tillbaka började under 1890-talet biblioteks-rörelsen åter att utvecklas. De gamla biblioteken rycktes upp ur sitt förfall och nya biblioteksformer började vinna terräng, såsom nykterhets-, arbetare-, vandrings- och föreningsbibliotek. Statsunderstöd fick denna rörelse först 1905, då riksdagen anvisade 60,000 kr. till folkbibliotek och centrala anstalter för bokförmedling och vandringsbibliotek. Kungl. kungörelsen den 16 juni 1905 ang. understöd åt folkbibliotek särskilde tre olika slag av dylika: 1) *församlingsbibliotek*, 2) *kommunbibliotek*, 3) *föreningsbibliotek*.

Kungl. kungörelsen den 23 september 1912 meddelade nya föreskrifter ang. understödande av folkbiblioteksväsendet. Understöd lämnas numera dels till *folk- och skolbibliotek*, dels till *riksförbund* om minst 20,000 medlemmar för understödande av dess genom studiecirkla eller liknande sammanslutningar utövade verksamhet, dels till *förmedlingsanstalter* för boklån. Till av kyrklig kommun upprättat bibliotek utgår understöd av statsmedel med ett belopp av lägst 40 högst 400 kr., mot villkor bl. a., att församlingen förbundit sig, att för det år, bidraget avser, tillskjuta minst lika mycket som det begärda statsbidraget samt att biblioteket regelbundet vissa dagar i veckan kostnadsfritt hålles tillgängligt för allmänheten. Bidraget sökes i Stockholm hos överståthållarämbetet före den 15 februari det år, för vilket detsamma önskas och utgår icke i kontanter utan i form av bundna böcker, valda ur av ecklesiastikdepartementet uppgjord förteckning och förmedlade till biblioteket genom statsunderstödd förmedlingsanstalt.

I Stockholm finnas tio församlingsbibliotek, nämligen i Storkyrkoförsamlingen och i Klara, Kungsholmens, Adolf Fredriks, Gustav Vasa, Matteus, Johannes, Katarina och Maria församlingar samt ett gemensamt för Östermalms församlingar. Biblioteken sortera i en del församlingar under skolråden, i andra under en särskild styrelse, tillsatt av kyrkostämman för två år. Dessa bibliotek omfattade den 31 december 1915 tillsammans 59,435 band och lånade under år 1915 tillsammans 209,396 hemlån.

Storkyrkoförsamlingens bibliotek.

Skomakaregatan 30, 1 tr. ö. g., St.; expeditionstider: jan.—15 juni samt sept.—dec. måndagar, onsdagar och fredagar 7—9 e. m.

I december 1860 väcktes hos Storkyrkoförsamlingens skolstyrelse förslag om »inrättande av något lämpligt läsebibliotek för församlingen»; efter framställning i ärendet av skolstyrelsens beslöt församlingen den 28 april 1861 upprättandet av ett bibliotek, som till en början fungerade både såsom skol- och församlingsbibliotek, tills år 1902 en delning ägde rum; församlingsbiblioteket invigdes i sin nya lokal den 7 nov. 1903. Biblioteket, som den 31 dec. 1915 omfattade 3,411 band, åtnjuter för år 1916 av församlingen i anslag 1,500 kr. Antalet boklån under år 1915 uppgick till 2,006.

Styrelsens ledamöter.

Storkyrkoförsamlingens skolråd (se sid. 143).

Bibliotekarie.

Bengtsson, C. V.

Klara församlingsbibliotek.

Klara västra kyrkogata 20, C; expeditionstid: vardagar 7—8 e. m.

Biblioteket, som tillkommit genom tillfälliga gåvor av privatpersoner, åtnjuter för år 1916 av församlingen ett anslag av 3,500 kr. Biblioteket omfattade den 31 dec. 1915 3,312 band. Antal boklån under år 1915 uppgick till 2,533.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Söderberg, F. F. V., fil. d.r.

Övriga ledamöter.

Bokander, H. G. E., pastorsadjunkt, vice ordf.; Cederschiöld, H. Maria R., journalist, sekr.; Lilja, S. A. J., hovintendent, stadsfullm., kassaförvaltare; Ståhlberg, J. A. A., zinketsare.

Suppleanter.

Rinman, E. B., redaktör; Söderberg, J. G., f. d. överlärare.

Bibliotekarie.

Bokander, Sigrid K.

Förs. Kungsholmens församlingsbibliotek.
bibl.

Agnegatan 16, 1 tr., K.; st. 191 22; expeditionstid: jan.—maj samt sept.—dec. alla dagar läsning å lokalen 1—9 e. m., hemlån 5—9 e. m.; juni—aug. alla vardagar läsning å lokalen samt hemlån 6—9 e. m.

I Kungsholms för amling fanns sedan gammalt ett bibliotek, inrymt i folkskolan; år 1901 företogs en delning av detta i ett skolbibliotek och ett bokförråd för vuxna, vilket senare också inrymdes i folkskolehuset Hantverkaregatan 17. Då denna lokal visade sig vara för trång, flyttades biblioteket 1903 till församlingshuset och då lokalen även där blev för liten, anslög församlingen på majstämman samma år 3,500 kr. till inredning av ny lokal och inköp av ny litteratur samt höjde samtidigt bibliotekets årsanslag från 700 till 3,500 kr. I maj 1906 beslöt församlingen att bemyndiga styrelsen att anskaffa ny lokal, den nuvarande, och anslög 2,000 kr. till inköp av möbler. I den nya lokalen, som omfattar fem rum, har tillfälle till läsning på stället också kunnat beredas. Från och med år 1906 ställdes biblioteket, som förut sorterat under skolrådet, under en särskild styrelse. Biblioteket, som den 31 dec. 1915 omfattade 12,000 band, åtnjuter för år 1916 av församlingen i anslag 14,200 kr. (4 öre pr bevilningskrona). Antal boklån uppgick under år 1915 till 69,518 av 3,785 låntagare, antalet besök i läsrummen till 20,720.

Styrelsens ledamöter.*Ordförande.*

Dahlgren, E. W., riksbibliotekarie.

Vice ordförande.

Pettersson, G., handlande.

Inspektör.

Dahlgren, E. W., riksbibliotekarie.

Kassaförvaltare.

Stigler, J. E., läroverksadjunkt (se nedan).

Övriga ledamöter.

*Stigler, J. E., läroverksadjunkt (se ovan);

*Örne, A. E., redaktör, stadsfullm.; Johansson, J. E., professor.

Suppleanter.

*Eriksson, K. J. B., kemigraf; Trönberg, P., folkskollärare.

Sekreterare.

Första bibliotekarien (se nedan).

Första bibliotekarie.

Wahlström, Hulda A.

Andra bibliotekarie.

Rinman, Ester.

Assistenter.

Schultz, Ingeborg J. M.; Anrep, f. Ringdahl, Hanna E.

Dessutom extra assistenter.

Adolf Fredriks församlingsbibliotek.

Saltmätaregatan 1, 1 tr., Va.; Expeditionstider: jan.—15 juni, sept.—dec. vardagar 6—9 e. m., 16 juni—31 aug. tre gånger i veckan, varje gång 3 timmar enligt annons.

Biblioteket upprättades år 1862, inflyttade 1864 i det då uppbyggda skolhuset Saltmätaregatan 2 och förenades 1902 med en särskild läsesal. Vid Adolf Fredriks församlings delning 1907 värderades biblioteket till 15,000 kr. och inköptes av den nya Adolf Fredriks församling genom erläggande av 5,000 kr. till vardera av Gustav Vasa och Matteus församlingar. I september 1910 flyttades biblioteket till sin nya lokal i församlingshuset, där dess lokaler utgöras av utlåningssal, tvenne läsrum och ett styrelserum. Biblioteket, som den 31 dec. 1915 omfattade 8,413 band, åtnjuter av församlingen för år 1916 ett anslag av 3 öre pr bevilningskrona eller 6,000 kr. Antalet boklån uppgick under år 1915 till 20,846.

Styrelsens ledamöter.*Ordförande.*

*Rosenberg, J. O., f. d. professor.

Ledamöter.

*Gagner, H. Marie-Louise Ch., seminariadjunkt; Holmberg, F. J. (Fanny), folkskollärarinna; Nilsson, S., fil. kand., f. d. överlärare, kassaförvaltare; en vakant.

Sekreterare.

Förste bibliotekarien (se nedan).

Bibliotekarier.

Rosén C. D., förste bibliotekarie: Aminoff, f. Setterlund, Ingrid, andra bibliotekarie.

Dessutom biträden.

Gustav Vasa församlingsbibliotek.

Norrtullsgatan 8 B, Va.; st. Vasa 88 11; expeditionstid under okt.—april: läsesalen vardagar 3—9 e. m., söndagar 7—9 e. m., läneexpeditionen vardagar 4—5 e. m. och 6—9 e. m., söndagar 7—9 e. m.; under maj och sept.: läsesalen och läneexpeditionen vardagar 6—9 e. m., söndagar 7—9 e. m.; under juni—aug.: läsesalen och läneexpeditionen vardagar 7—9 e. m.

Biblioteket har tillkommit genom kyrkostämmans beslut den 29 maj 1908. Den ekonomiska grundvalen utgjordes av 5,000 kr., vilka vid Adolf Fredriks församlings delning erlades till Gustav Vasa församling som lösen för dess andel i den odelade församlingens bibliotek. Redan tidigare fanns väl ett mindre bokförråd tillgängligt i Vasastadens folkhem Norrtullsgatan 7, men kan församlingsbibliotekets egentliga tillvaro räknas först från november 1909, då läneexpedition och läsesal öppnades i Gustav Vasa församlingshus. Härifrån flyttades biblioteket i november 1912 till sin nuvarande lokal, som omfattar läneexpedition, en större läsesal, ett läsrum för barn samt bibliotekariens arbetsrum. Biblioteket, som den 31 dec. 1915 omfattade 6,207 band, åtnjuter av församlingen för år 1916 ett anslag av 10,319: 40 kr. (eller 6 öre pr bevilningskrona). Antalet boklån uppgick år 1915 till 32,829. Biblioteket har haft 37,335 besök, läsesalen 16,267.

Styrelsens ledamöter.*Ordförande.*

*Dalström, J. J., f. d. överlärare.

Övriga ledamöter.

Björklund, Sigrd O. M., fil. kand.; *Carlsson, J. P., direktör; Grönfeldt, N. S., bibliotekarie; *Löfgren, A., sekreterare, stadsfullm.

Bibliotekarie.

Lundberg, Hildur Ch.

Biträdande bibliotekarie.

Larsson, Hanna M.

Dessutom *extra assistenter.*

Matteus församlingsbibliotek.

Västmannagatan 92, Va.; st. 68 59. Expeditionstid: vardagar 7—9 e. m.

Biblioteket, som till en början utgjorde filial till Adolf Fredriks församlingsbibliotek, fick fr. o. m. 1909 års ingång egen styrelse och öppnades för utlåning den 1 sept. samma år. Biblioteket omfattade den 31 dec. 1915 5,230 band och åtnjuter av församlingen för år 1916

i anslag 10,238 kr. (eller 5 öre pr bevilningskrona). Antalet boklån uppgick år 1915 till 28,981. **Förs. bibl.**

Styrelsens ledamöter.*Ordförande.*

*Berglund, A. A. T., kyrkoherde.

Övriga ledamöter.

*Anderberg, A. W., kamrerare; *Hoffsten, C. F., magasinshövaltare; Ringselle, G. A., läroverksadjunkt; Sandberg, H. T., f. d. bokauktionskommissarie; Vallin, J. A., arkitekt.

Bibliotekarie.

Rinman, Elna.

Biträdande bibliotekarie.

Vakant.

Johannes församlingsbibliotek.

Frejgatan 25, Va.; expeditionstid: vardagar 6,30—9 e. m.; under juni—augusti måndagar, onsdagar och fredagar 7—9 e. m.

Biblioteket öppnades år 1862 för medlemmar av Jakobs och Johannes församling; efter denna församlings delning överlämnades biblioteket år 1908 till Johannes församling. Biblioteket, som den 31 dec. 1915 omfattade 4,897 band, åtnjuter av församlingen för år 1915 ett anslag av 4,000 kr. Antalet boklån uppgick år 1915 till 15,358.

Styrelsens ledamöter.

Johannes församlings skolråd (se sid. 147).

Bibliotekarie.

Brovall, A. Vendela.

Dessutom ett *biträde.*

Östermalms församlingars bibliotek.

Sturegatan 38, Ö.; st. 167 51; expeditionstid: vardagar 6—9 e. m., söndagar 7—9 e. m.

Biblioteket öppnades den 4 febr. 1901 efter initiativ av skolrådet i Hedvig Eleonora församling och genom anslag av församlingen och kallades till en början Hedvig Eleonora församlingsbibliotek; efter församlingsdelningen erhöll det 1906 namnet Östermalms församlingars bibliotek och äges nu gemensamt av Hedvig Eleonora, Oscars och Engelbrekts församlingar.

Förs. bibl. Biblioteket som den 31 dec 1915 omfattade 6,337 band, åtnjuter för år 1916 anslag av de trenne församlingarna med inalles 8,100 kr. Antalet boklån uppgick år 1915 till 30,053.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Engström, Lilly A., f. d. lärarinna (som ledamot vald av Engelbrekts förs.).

Övriga ledamöter.

Lagerstedt, N. G. W., f. d. läroverksråd, **Kälander, A. J.**, kyrkoherde. **Bergström, J. A.**, kamrer [suppl.] (valda av Hedvig Eleonora förs.); **Huldt, Hilda Ch.**, lärarinna, **Göranzon, J. F.**, byggmästare (valda av Oscars förs.); **Berg, J. H.**, f. d. slöjdinspektör (vald av Engelbrekts förs.).

Bibliotekarie.

Strömberg, H. Erica M.

Biträdande bibliotekarie.

Dahl, Hedvig F.

Katarina församlings bokförråd.

Högbergsgatan 13, Sö.; utlåningstid: vardagar 7—8 e. m.; tisdagar och fredagar 1,30—2,30 (15 juni—1 sept. endast onsdagar och lördagar 1—2).

År 1896 väcktes hos Katarina församlings kyrkostämma motion om inrättande av ett församlingsbibliotek. Med anledning därav beslöt församlingens skolråd att uppdraga åt sin ordförande och vice ordförande att utreda frågan. Skolrådets ordförande sökte på enskild väg samla medel till det föreslagna biblioteket och lyckades, dels genom gåvor, dels genom en konsert i Katarina kyrka anskaffa 2,792 kr., för vilket belopp böcker inköptes, varjämte ett större antal band också erhöles genom gåvor. På så sätt anskaffades omkring 3,000 band. Sedan kyrkostämman anslagit 500 kr. till inköp och inbindning av böcker samt lika stor summa till bokförrådets vård, öppnades bokförrådet för utlåning den 14 sept. 1898. Det blev genast mycket anlitat, i synnerhet av ungdom, vilket gav

anledning till att en del barnböcker överlämnades till folkskolan för utlåning. Dessa böcker överlämnades sedan till folkskoledirektionen, och blev detta en av anledningarna till upprättande av skolbibliotek i huvudstaden. Biblioteket, som under år 1910 erhållit ny lokal, omfattade den 31 dec. 1915 7,328 band, och åtnjuter av församlingen för år 1916 i anslag 2,500 kr. Antalet boklån uppgick år 1915 till 6,634, fördelade på 1,045 låntagare.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Landquist, C. A. E., kyrkoherde.

Övriga ledamöter.

Brate, E., lektor; **Klefbeck, E. A.**, komminister, stadsfullm.

Bibliotekarier.

Hagberg, Ellen A.; **Andersson, Magdalena K.**

Maria församlings bokförråd.

Timmermansgatan 28 n. b., Sö.; expeditionstid: onsdagar 1—2 e. m.

I Maria församling fanns sedan gammalt ett bibliotek, inrymt i folkskolans gymnastiksal vid Timmermansgatan. Det hade tillkommit genom gåvor dels av böcker, dels av penningmedel. Biblioteket togs emellertid föga i användning. År 1895 väcktes därför förslag å kyrkostämma om medel till biblioteket, som då också erhölet ett anslag 300 kr.; för år 1916 har anslaget ökat till 500 kr.

Biblioteket omfattade den 31 dec. 1915 2,300 band. Antalet boklån under år 1915 utgjorde 638.

Styrelsens ledamöter.

Maria församlings skolråd (se sid. 150).

Bibliotekarie.

Edén, J. G.